

Biblioteka
AVANTURA REČI

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Roy Jacobsen
“*Vidunderbarn*”

Copyright © CAPPELEN DAMM AS, 2009
Copyright © 2011 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Prevod romana finansijski je potpomogla NORLA
This translation has been published with the financial support of
NORLA

Autor ilustracije za naslovnu stranu:
Stian Hole, Norway

ISBN 978-86-7702-183-2

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2011.

Roj Jakobsen

VUNDERKIND

S norveškog prevela
Mirna Stevanović

**Čarobna
knjiga**

Počelo je tako što smo stara i ja hteli da okrečimo stan. Drugim rečima, ja sam krečio najniži deo zida, pošto sam bio prilično nizak rastom, što je bilo pomalo mučno, a ona je stajala na jednoj od kuhinjskih stolica i koncentrisala se na ono što je pripadalo tavanici. Tim tempom je za jedan zid bilo potrebno nekoliko meseci. Ali jedne večeri navratila je gospođa Sivešen, bacila pogled na naše delo, prekrstila ruke preko svog pozamašnog poprsja i rekla:

- A da probaš tapete, Gerd?
- Tapete?
- Da, dođi kod mene.

Ušli smo kod gospođe Sivešen, koja je živela u stanu prekoputa našeg, u kom nikad ranije nisam bio, iako smo godinama živeli jedni pored drugih i iako je tu živela Ane-Berit, devojčica mojih godina, koja je išla u isti razred kao i ja, i njene dve mlađe sestre, šestogodišnje blizakinje, čija su se imena često potezala kad je stara imala nešto da mi zameri.

– Ugledaj se na Reidun i Monu – govorila je. Ili bi se pozivala na Ane-Berit, koja je po rečima gospođe Sivešen smatrala da je zabavnije biti u kući, tamo gde su krevet i hrana, nego na ulici, gde se život izliva u ogromnim oplatama, ciglama i crepovima

razbacanim među zgradama, po travnjacima s panjevima i stablima i po potocima, gustim šikarama i nevidljivim stazicama, na kojima se mogla zapaliti vatra pomoću ter-papira, bitumena i komada dasaka, i gde su se mogle graditi kućice na dva sprata i više, oko kojih su se vodile čuvene bitke, koje su vodili oni veliki i nepobedivi, građevine koje bi se i od najmanjeg daška vetra srušile pa su ih narednog dana morali ponovo graditi, i to nikad isti oni koji bi ih srušili. Nikad ne grade oni koji ruše, a to spominjem jer sam ja bio jedan od graditelja, iako sam bio mali, i prolio sam mnogo suza zatičući naše dvorce u ruševinama; obećavane su odmazde i strašne osvete, ali vandali nisu imali ništa da izgube do svog dobrog raspoloženja i širokih kezova, već tu se mogla nazreti klasna podela na one koji imaju šta da izgube i na one koji nikad nisu imali planove da obezbede sebi nešto niti će ih ikad imati. Ovaj svet nije bio za Ane-Berit i njene sestre, one nisu ni gradile ni rušile, one su sedele za kuhinjskim stolom i večerale, po čitav dan, tako mi se činilo, a ovog puta bio je prisutan i gospodin Sivešen, na prestolu uvrh stola, u potkošulji i s hozentregerima koji su visili niz njegove impozantne buldožerske butine koje su se prelivale preko malenog sedišta stolice.

I tako smo na zidovima dnevne sobe porodice Sivešen prvi put videli tapete s krupnim cvetovima koje će tokom šezdesetih godina norveške radničke domove pretvoriti u male tropske džungle, s krhkim policama za knjige među lijanama, od tikovine i s mesinganim šipkama, i sa smeđe-bež-belom prugastom ugaonom sofom osvetljenom nevidljivim lampicama koje su kao svetlucava nebeska tela bile montirane s donje strane polica. Video sam onu pomalo hladnu odsutnost u pogledu svoje stare, isprva bi nastupilo nekakvo detinje oduševljenje, za koje sam znao da je moglo da potraje tri-četiri sekunde, da bi se potom pretvorilo u prirodno oklevanje, koje bi se na koncu završilo realističnim zaključkom:

„Ne, *mi* to ne možemo da priuštimo sebi. *Mi* to ne možemo da uradimo.” Ili „Nije to za *nas*” i tako dalje. U to vreme mnogo šta „nije bilo za *nas*”, za staru i mene, jer je ona radila samo pola radnog vremena u prodavnici cipela na Vaterlandu, da bi bila kod kuće kad ja dojurim iz škole, i stoga nije bila u mogućnosti da malog pošalje nekud za raspust, kako je govorila svaki put kad bi se bližilo proleće, kao da sam ja želeo da budem poslat nekud, ja sam želeo da budem kod kuće, sa starom, i preko leta; mnogi u susedstvu su preko leta bili kod kuće, iako je bilo bitno praviti se da nisi kod kuće, ili se barem pretvarati da nemaš želju da nekud otputuješ.

– Zar to nije vrlo skupoceno? – pitala je, što je bila reč koju je koristila samo kad smo bili s drugim ljudima; kad smo bili sami, govorili smo „skupo”, i to smo i mislili.

– Ma ne – rekla je gospođa Sivešen, koja je čitala švedske ženske časopise, za razliku od stare, koja je čitala samo norveške, i uzela gomilu ženskih časopisa s jedne police u tropskoj kišnoj šumi, pronašla u jednom od njih reportažu iz Malmea i doviknula gospodinu Sivešenu u kuhinju da dođe, pronađe račune i pokaže ih Gerd.

Pogledao sam tog velikog čoveka koji je promrmljao da stiže i, dok se gegao ka skeli od tikovine, izgledao je kao najmekši čovek na svetu. Otvorio je jednu fioku u kojoj je moglo biti mesta tek za jednu razglednicu, a ja sam osetio kako me u nosu peče onaj čudni miris odraslog muškarca koji naporno radi i, kao i svaki put kad bi se taj ogromni čovek našao preblizu mene, na stepeništu ili na tavanu, pomislio kako možda i nije tako strašno što nemam oca, iako je gospodin Sivešen bio i dobroćudan i bezopasan, i uvek je imao nešto prijatno da kaže o temama koje me nisu zanimala. Drugim rečima, njegova žena je bila zadužena za uspešno vaspitanje u toj kući, za vaspitanje onih triju devojčica koje su još

sedele u kuhinji i žvakale velikim nemim pokretima, krišom nas pogledavajući.

Ono što je bilo zanimljivo jeste to što stara nije mogla da odbaci te račune svojom uobičajenom krilaticom; tapete, naime, nisu bile posebno „skupocene”, niti su bile kupljene u Švedskoj, već u gvoždari i farbari u „Orvol centru”, „Agda Manufaktur og Miklebust”, pored banke, tamo gde smo kupovali hranu kad iz nekog razloga nismo kupovali kod Lijena u ulici Travervejen ili kod Omara Hansena u ulici Refsta ale, i gde je stara do prošle godine imala iznajmljen zamrzivač, dok nije postao preskup, ili dok nismo shvatili da ne znamo šta bismo s njim, jer bila je to godina Berlinskog zida i predsednika Kenedija, i pre svega Jurija Gagarina, Rusa koji je zapanjio čitav svet vrativši se živ iz sigurne smrti. Bilo je to, inače, i ono vreme kad je „jaguar mark II” koštao 49.300 norveških kruna, što je podatak koji ovde ne iznosim samo kao kuriozitet već zato što sam tu cenu video, kao i auto, na izložbi automobila na hipodromu Bjerke i to nikad nisam zaboravio, možda zato što je učešće za naš stan bilo 3.200 kruna, što je značilo da „jaguar” košta koliko i šesnaest stanova, drugim rečima, koliko i jedna čitava zgrada. Sistem koji jednako vrednuje automobil i dom za sedamdeset šestoro vrlo poletnih ljudi svih uzrasta, kakvi su, na primer, živeli u Trojci – to je ona vrsta saznanja koja nas u detinjstvu pogodi poput teretnog voza i kojeg kasnije ne možemo tek tako da se otarasimo; dovoljno je pomisliti na sve te mirise – svaka porodica ima svoj miris, po kom se razlikuje od svih drugih – i na sva ta lica i glasove, raštimovani hor iz našeg bloka, na njihova tela, odeću i pokrete dok sede zavrnutih rukava i ručaju i svađaju se, ili se smeju i plaču, ili ćute i žvaću po trideset dva puta sa svake strane. Šta je „jaguar” naspram svega toga? Revolver u odeljku za rukavice? U najboljem slučaju. Mnogo sam razmišljao o tom automobilu, najverovatnije previše, bio je zelen poput boce.

– Naravno, treba kupiti i lepak – nastavila je gospođa Sivešen, kao da joj je odjednom palo na pamet da to ide isuviše glatko.

– Pa to je sitnica – prekinuo ju je gospodin Sivešen, za kog se ispostavilo da se zove Frank.

– Ma šta pričaš, Frank? – rekla je gospođa Sivešen oštro, uzela mu račune i stala da ih pregleda kritičkim pogledom kroz par čađavocrnih šestougao nih naočara, koje nije bilo lako pronaći među porcelanskim figurama i ovalnim pepeljarama koje su bile načičkane na policama na kojima je, po mom mišljenju, trebalo da stoje knjige, zar u ovoj kući nema knjiga? Ali Frank je samo ravnodušno slegnuo ramenima, osmehnuo se staroj, stavio kao tuč tešku šaku na svoju kratko podšišanu glavu i rekao:

– I, Fine, ti si gazda u kući?

Pitanje je najverovatnije bilo inspirisano zelenom farbom na mom licu, prstima i kosi i mora da sam izgledao kao da se muški trudim da održim naša dva života na pravom putu.

– Da, on je toliko vredan da... – rekla je stara s malecnom napuklinom u glasnim žicama. – Ne znam šta bih bez njega.

To je rečenica koju poprilično volim, jer u poslednje vreme staroj nije potrebno mnogo da je izbaci iz koloseka, iako smo živeli u kući od armiranog betona s lastavičjim gnezdima na tavanu i susedima koji su mirno sedeli na svojim balkonima i pili kafu ili su, s kapom na glavi, satima stajali pod haubom automobila. Čitao sam i pisao bolje od većine, a njene plate su stizale na vreme, svakog četrnaestog dana, i iako se tu zapravo nikad baš ništa nije događalo, ipak kao da bismo odjednom bili okruženi opasnostima koje bi nas, srećom, za dlaku mimoilazile, dok potraje, da se izrazim kao stara, jer iz onog što se ne dogodi nema se šta naučiti.

– Znaš, nisam više tako snažna – promrmljala bi kad bi se nešto događalo i, iako je ja nikad nisam pitao a ona nikad nije ponudila nikakvo objašnjenje, znao sam da govori o svom razvodu,

koji ju je sigurno pogodio kao grom, i koji je bio samo uvod u niz malih poglavlja neke vrste večne muke. Jer iako je to bilo vreme Jurija Gagarina, svakako nije bilo vreme razvoda, bilo je to vreme brakova, a samo godinu dana posle razvoda je nastradao, kako to stara kaže, u nesreći na radnom mestu. Moj otac je poginuo u nesreći na kranu u brodogradilištu „Akeš mek”. Ne sećam se ni njega, ni razvoda, ni nesreće, ali stara se seća za oboje, iako se iz nje nikad ne može izvući ništa konkretno, na primer kako je izgledao ili šta je voleo da radi, ili šta nije voleo da radi u slobodno vreme, ako je uopšte imao slobodnog vremena, odakle je bio ili o čemu su razgovarali tokom srećnih godina koje su verovatno proživeli dok su mene čekali; čak mi ne dopušta ni fotografije da vidim – ukratko, to je vreme koje je iza nas.

Te dve nesreće propratila je još jedna, koja je imala veze s jednom udovičkom penzijom; moj otac je, naime, pre nego što je pao uspeo ponovo da se oženi i da dobije još jedno dete, devojčicu, kojoj ni ime nismo znali, tako da je sad tamo negde sedela još jedna udovica, primala novce koje je stara i ja trebalo da dobijemo i rasipala ih na loto, taksije i mini-valove.

– Ne razumem gde su se deli – rekla je gospođa Sivešen malodušno i mahnula računima za tapete bez lepka. Ali sad je stara barem mogla da okonča stvar svojim jednostavnim:

– Da, da, izvagaćemo šta nam je činiti. – Uputila je poslednji smešak devojčicama koje su nemo zurile u nas otvorenih usta, iznad kojih su bila tri debela brka od mleka. – Hvala što ste nam pokazali tapete, zaista su divne.

Već narednog dana bili smo u „Orvol centru” i gledali tapete. A to uopšte nije uobičajeno, jer stara nije samo okružena opasnostima, ona obično dugo i vaga; ona zelena farba na koju smo upravo bili spiskali naš novac nije, na primer, bila nikakva nepromišljena kupovina, već rezultat napornog razmišljanja koje je trajalo još od prošlog Božića, kad nas je jedan stariji bračni par s prvog sprata pozvao na kafu i kolače. Svi njihovi zidovi bili su drugačije boje od naših i ispostavilo se da su ih sami ofarbali, četkom.

Jednom drugom prilikom, došla je po mene kod jednog drugara koji se zvao Esi, gde je otac porodice pomerio vrata najmanje spavaće sobe iz dnevne sobe u predsoblje, tako da je Esijeva starija sestra, koja je imala šesnaest godina, praktično imala sopstveni ulaz, iz predsoblja. Kao da se sve to što je videla, zajedno s činjenicom da je prodavnica u kojoj smo se nalazili bila prepuna budućnosti, mogućnosti i renoviranja – među kantama s farbom i plavim radnim mantilima te radnje, koja je mogla da dirne i kamen, mogli su se naslutiti čistoća i optimizam – kao da se sve to sklopilo u jedan veliki zaključak.

– Pa dobro – rekla je stara. – Onda ćemo ipak izdati jednu sobu. Nema nam druge.

Iznenadeno sam je pogledao: o tome smo, naime, i ranije raspravljali, i postigli smo dogovor, po mom mišljenju, da nećemo uzimati podstanare, koliko god loše stajali, jer je to značilo da bih ja morao da se odreknem svoje sobe, koju sam toliko voleo, i da pređem kod nje.

– Ja mogu da spavam u dnevnoj sobi – rekla je pre nego što sam ja stigao i da otvorim usta.

Stoga tog popodneva nisu kupljene samo tapete i lepak, već je sročen i oglas za novine *Arbejderblade* – traži se podstanar. Ponovo je konsultovan ogromni mužjak Frank; da li bi Frank, koji je danju upravljao buldožerom na novim gradilištima u Grurudalenu, uveče mogao da uzme na sebe da vrata najmanje spavaće sobe pomeri u hodnik, kako podstanar ne bi morao da prolazi kroz naš privatni život kad on ili ona izlazi ili se vraća, da ne spominjemo to što bismo mi tako izbegli da nam se potpuni stranac šetka po dnevnoj sobi s novim tapetama?

Drugim rečima, išli smo u susret uzbudljivim vremenima.

Ispostavilo se da Frank nije baš stolar za diku. Prilikom rušenja pravio je grozomornu buku, pored toga, radio je u treger-majici, dahtao i užasno se znojio, i već prve večeri je staru počeo da zove „mala”.

– Je li, mala, ’oćeš da zadržiš ove lajsne il’ da ti nabavim nove?

– Zavisi koliko koštaju – reče stara.

– Za tebe ne mnogo, mala, imam ja svoje veze.

Srećom, ni stara nije smatrala da je posebno simpatično to što je neprestano zove „mala”. A gospođa Sivešen se postarala za to da navraća u pravilnim vremenskim razmacima da bi viknula da je hrana spremna ili da javi da đubretarski kamion tog dana kasni. Moram da priznam da sam i ja dobrano pazio, jer je stara svaki put stavljala karmin i skidala viklere pre nego što bi on došao, pa skoro da nisam imao vremena da budem na ulici. Gospođa

Sivešen bi s vremena na vreme poslala najstariju ćerku, Ane-Berit, te smo stajali i posmatrali tog golemog čoveka koji je razvaljivao ogromna vrata i furnir-ploče i imao crne dlake po ramenima i leđima koje su, poput busenja trave koja je prezimila, štrčale kroz rupice isprane majice koja je više ličila na mrežu potegaču nego na odevni predmet, i koji bi između udaraca prostenjao „Čekić! Ekser! Metar!” nekim šegačkim tonom, tako da smo mogli da budemo šegrti, što je bilo pravo uživanje. Ali kad su vrata konačno bila nameštena, s novim lajsnama i svim ostalim, i kad je otvor od izvaljenih vrata zatvoren, posle dobrih nedelju dana, i kad se poveo razgovor o plaćanju, Frank nije hteo ništa da uzme.

– Jesi li poblesavio? – rekla je stara.

– Ali možda imaš da mi ponudiš jedno pićence, mala – rekao je tiho, kao da su tokom te uspešne operacije stekli neku zajedničku tajnu. Nije pomagalo to što se majka premeštala s noge na nogu sa otvorenim novčanikom i dve-tri novčanice od po pet kruna između nalakiranih noktiju, kao da je novca imala napretek, trebalo je samo tražiti, Frank je bio i ostao džentlmen; završilo se tako što je umesto novca dobio dve čaše kurasaa.

– Po jedna u svaku nogu.

Tako smo ga se otarasili, i lepljenje tapeta je moglo da počne.

Ispostavilo se da je išlo bez problema. Stara je ponovo bila na kuhinjskoj stolici pod tavanicom, a ja na podu. Onaj zid koji smo krećili čitavih nedelju dana završili smo za jedno veče. Zatim smo potrošili dve večeri na sve one zavrzlake oko vrata od balkona i velikog prozora dnevne sobe, i poslednje veče na zid prema mojoj sobi, koja će sad postati podstanarska soba. Promena se mogla dodirnuti i osetiti, bila je eksplozivna, zaglušna. Nismo se, doduše, opredelili za džunglu, stara je htela nešto diskretnije, ali smo se ipak bez oklevanja zadržali u istom botaničkom žanru, sa uvijenim bordurama i cvetovima, poput zlatnosmeđeg šipraga u jesen. I kad

su već narednog dana dve osobe došle da pogledaju sobu, stvar je krenula.

Nije krenula.

Nešto nije bilo u redu ni sa jednim od dvojice ljudi koji su došli da pogledaju sobu. Onda je došao treći, koji je smatrao da sa sobom nešto nije u redu. Stara se malo obeshrabrila zbog tih poraza. Da li je stanarina bila previsoka? Ili preniska? Ranije je spominjala da ćemo možda morati da se preselimo iz Orvola, da nađemo nešto jednostavnije, u kraju u kom je ranije živela, možda, sa svojim mužem, u Evre fosu, gde su ljudi još bili zadovoljni sobom i kuhinjom. Ali onda se pojavilo pismo ispisano odsečnim rukopisom, od izvesne Ingrid Olausen, koja je pisala da ima trideset dve godine i da je sama, i ona je želela da pogleda sobu sledećeg petka, ako nam odgovara.

– Da, da – rekla je stara.

Ali onda je narednog dana, kad sam se sa Ane-Berit i Esijem vratio iz škole, preduzela drastičan korak i nestala.

To nikad ranije nisam doživeo.

Zaključana vrata. Koja se nisu otvorila kad sam zvonio, dugo. To me je poprilično izbacilo iz koloseka. Esi me je poveo svojoj kući, gde me je njegova majka, koja je bila jedna od retkih majki u koju sam mogao da se pouzdam, pored sopstvene, tešila govoreći mi da je stara sigurno samo otišla u kupovinu, videćeš, dok se ne vrati, mogu tu da radim domaći, sa Esijem, kojem će sigurno dobro doći malo pomoći u borbi sa svim tim slovima; ni u računu nije bio baš mnogo jak.

– Ti si tako dobar u školi, Fine.

Jeste, dobro sam se snalazio, bio je to deo dogovora između stare i mene, delikatna ravnoteža dvočlane porodice. Dala mi je hleb s parizerom, koji inače mnogo volim, ali nisam mogao da pojedem ni zalogaj; čudno je to, kad imaš majku, onda ti nije

baš svejedno kad ona nestane. Sedeo sam pored Esija za njegovim pisaćim stolom, držao olovku, bio siročić i nisam napisao ni slova. To uopšte nije ličilo na nju. Sad je već prošlo više od sat vremena. Nije prošlo više od četrnaest minuta. Tek kad je prošlo skoro dva sata, čuli smo neku buku sa sporednog puta, za koju se ispostavilo da dolazi od auspuha jednog rashodovanog kamiona koji je pokušavao u rikverc da uđe na sporedni put ispred zgrade. Tad sam ugledao i staru, koja je iskočila iz kabine u svojoj dugoj cvetnoj haljini za prodavnicu cipela i potrčala prema ulazu. Na vratima boje burgunca je krasnopisom oivičenim zlatnom bojom pisalo „Nameštaj i inventar Stuštejn”. Jedan ogroman muškarac u radnom kombinezonu spustio je stranice, još jedan je iskočio iz kamiona i zajedno su otkrili sofu u prikolici, modernu sofu za spavanje s bež, žutim i smeđim prugama, koju je stara, dakle, odlučila da kupi na tanušnoj osnovi pisma neke tamo Ingrid Olausen. Svukli su je s prikolice i počeli da je vuku ka ulaznim vratima.

Meni je tad ranac već bio na leđima i bio sam u punom trku niza stepenice. Pretrčao sam preko travnjaka i popeo se uza stepenice idući iza tog kabastog komada nameštaja koji su ona dva momka, sve vreme psujući, na jedvite jade uspeli da iznesu skroz do trećeg sprata i unesu u stan koji je prvi put u mom životu čitavu jednu večnost bio zaključan.

Unutra je stajala stara, beznadežnog i napetog izraza lica koji, kad me je ugledala, nije postao normalniji, verovatno zbog užasnog stanja u kom sam se nalazio, i odmah je stala da se izvinjava – dugo se zadržala u prodavnici. Ali u njenom tešenju nije bilo nikakve energije i, kad je potpisala jedan papir i kad je nova sofa stajala uz onaj zid dnevne sobe gde ranije nije bilo nikakvog nameštaja, ali gde je u suštini sasvim dobro pasovala, stara je morala malo da privilegne. A morao sam i ja. Legao sam pored nje i zaspao dok sam udisao njene mirise i osećao njene ruke, miris cveta dan i noć, laka

za kosu, kožnih cipela i parfema. Probudio sam se tek nakon dva sata, pokriven ćebetom. Stara je u kuhinji pravila večeru pevušeci, kao i obično.

Tog dana nismo ručali, za nekakvu večeru imali smo jaja sa slaninom, koja su sto puta bolja od bilo kog ručka. Dok smo večerali, objasnila mi je da postoji nešto što se zove potrošački kredit, čija je suština u tome što ne moraš da štediš *pre* nego što nešto kupiš, već možeš da štediš posle, što je opet značilo da verovatno nismo morali da čekamo mnogo dugo da bismo kupili i policu za knjige, da ne spominjem jedan primerak onog televizora koji je osvajao domove oko nas, tako da neću morati da trčim kod Esija svaki put kad prikazuju nešto što se ne sme propustiti.

Bile su to, bogami, primamljive mogućnosti. Ali te večeri je u njoj bilo nečega što me je ipak zabrinulo, kao da se nešto u njoj slomilo i odnelo sa sobom njen mir i sigurnost, i ja – koji sam upravo preživeo jedno traumatično iskustvo – te noći nisam spavao onako dobro kako inače spavam.

I narednog dana sam pravo iz škole došao kući, zatekavši je ovog puta tamo, staru koja je bila spremna da ugosti Ingrid Olausen i koja je odmah stala da me priprema upozorenjima, kao da treba da polažemo ispit; naravno, potpuno nepotrebno – ako sam išta dotad shvatio, bila je to ozbiljnost te situacije.

– Je l' nešto nije u redu? – pitao sam.

– Kako to misliš? – rekla je i otišla da se pogleda u ogledalu.

Vratila se i oštro rekla:

– Nisi valjda planirao da izvedeš nešto, a?

Nisam znao čak ni na šta misli. Samo nekoliko sekundi kasnije, bila je ona stara, iskrivila je glavu, saosećajno me pogledala i rekla da shvata da mi to nije lako, ali nema drugog izlaza, je l' mi to jasno?

Bilo mi je jasno.

Saglasili smo se.

Ingrid Olausen je došla pola sata posle ugovorenog vremena i ispostavilo se da radi u frizerskom salonu u ulici Lofthusvejen, a tako je i izgledala, kao dvadesetogodišnjakinja, iako je bila starinih godina. Imala je visoku bakarnocrvenu frizuru sa sivim šeširićem na vrhu, koji je bio ukrašen nizom perli od crnih suza, pa je izgledala kao da plače. Uz to je još i pušila cigarete s filterom, i nije joj samo rukopis bio odsečan. Bacivši jedan pogled na sobu, uspela je, naime, da kaže:

– Da, da, nizak standard. To je valjda trebalo da stoji u oglasu?

Nisam znao šta to znači, ali starino lice je promenilo tri-četiri dobro poznata stadijuma, a onda joj je odbrusila da je lako njoj da priča kad nema pojma koliko košta oglas u novinama.

Na to je Ingrid Olausen samo povukla jedan dug dim iz svoje cigarete i okrenula se, pogledom tražeći pepeljaru. Ali pepeljara joj nije ponuđena. Stara je, naime, htela da okonča čitavu stvar i rekla je da smo se mi zapravo predomislili, soba je bila potrebna nama.

– Žao mi je što ste uzalud dolazili.

Čak joj je otvorila i vrata. Ali Ingrid Olausen je odjednom poprimila duboko nesrećan izraz lica. Isfrizirana glava je polako ali sigurno tonula ka grudima, a dugo trapavo telo je počelo da se njiše.

– Za ime boga, je l' vam dobro?

Stara ju je uhvatila za rukav kaputa i odvukla je u dnevnu sobu, smestila je na novu sofuu i pitala je želi li čašu vode, ili možda šolju kafe.

Zatim se dogodilo nešto što je bilo još nepojmljivije. Ingrid Olausen je želela kafu, da, hvala, ali pre nego što je stara uspela da postavi za kafu, ona je stala da uvija duge tanke prste, kao da hoće da veže dva kraja konopca, i da brzo i isprekidano priča o svom poslu, o zahtevnim mušterijama, koliko sam uspeo da shvatim,

koje su je neprestano kudile zbog svega i svačega, i o nadmenom vlasniku, ali i o nečemu zbog čega se boja starinog lica potpuno promenila, pa me je oterala u spavaću sobu pre nego što sam stigao da shvatim o čemu je reč.

Kroz vrata sam čuo razgovor, intenzivno mrmljanje i nešto što je ličilo na plač. Posle nekog vremena, zvučalo je kao da su postigle nekakav dogovor, čulo se čak i malo čemernog smeha. Kad je majka konačno otvorila vrata spavaće sobe, mislio sam da su postale najbolje prijateljice. Umesto toga, ispostavilo se da je Ingrid Olausen nestala, a majka je počela da sprema ručak i bila je zamišljenija nego ikad.

– Zar neće živeti ovde? – pitao sam.

– Neće, dok sam ja živa – rekla je. – Nema ni cvonjka. I sva je u haosu. Čak se i ne zove Ingrid Olausen...

Hteo sam da pitam kako stara sve to zna, ili pak da saznam kako joj se potpuno nepoznata žena tako poverila. Ali za onih pola sata dok sam stajao u sobi, obuzela me je neka čudna nelagoda, i odgovori na ta pitanja morali su biti ili da je majka poznaje odranije ili da se prepoznala u njoj. A ja nisam želeo da potvrdim ni jedno ni drugo i, umesto toga, usredsredio sam se na hranu, ali sam manje-više jasno osećao da stara ima neke strane koje su meni nedostupne; nije posredi bio samo njen iznenadni nestanak prethodnog dana, u četvrtak, za koji je ipak postojalo nekakvo objašnjenje, sofa, već i činjenica da potpuna neznanka može da ušeta u naš ranije tako dosadan a sad previše sređen dom, da doživi nervni slom na našoj novoj sofa i da prospe sve svoje tajne, da bi zatim bila ispraćena do vrata; preda mnom nije bila samo nerešiva zagonetka, već zagonetka koju možda nisam *želeo* da rešim.

Sedeo sam i krišom je pogledavao. Stara je inače bila nervozna i plašila se mraka, ali je obično bila stabilna, planina na zemlji i slon na nebu. Sada je imala izraz lica koji nikad ranije nisam video.